

„... és hátulról meglátsz engemet”

Időpont: 1937. augusztus 28.

Alapige: 2Móz 33,18–23

És monda Mózes: Kérlek, mutasd meg nékem a te dicsőségedet. És monda az Úr: Megteszem, hogy az én dicsőségem a te orcád előtt menjen el, és kiáltom előtted az Úr nevét: És könyörülök, akin könyörülök, kegyelmezek, akinek kegyelmezek. Orcámat azonban, monda, nem láthatod; mert nem láthat engem ember, élvén. És monda az Úr: Ímé van hely én nálam; állj a kősziklára. És mikor átmegy előtted az én dicsőségem, a kőszikla hasadékába állatlak téged, és kezemmel betakarlak téged, míg átvonulok. Azután kezemet elveszem rólad, és hátulról meglátsz engemet, de orcámat nem láthatod.

Isten bizonytal nem ember. De amikor mi, emberek, beszélünk Istenről, nem tudunk róla másképp beszélni, mint emberi elképzeléssel. Ez a magyarázata annak, hogy Isten életmegnyilvánulásairól mindig az emberi élet megnyilvánulásainak a kifejezéseivel beszél Isten igéje. Istennek van szeme, amelyik mindent lát, tud villámokat szórni, és tud tanácsokat adni. Van ajka, mely tud felmagasztalni és megalázni, vigasztalni és kárhozatba küldeni. Van keze, mellyel tud vezetni és sújtani, adni és elvenni egyaránt. Van lába, mellyel tud sietni, de késni is, mikor segítségül hívjuk. Van füle, mellyel meghallja hozzá küldött imádságainkat. Van szíve, melyben van öröm és fájdalom, nevetés és búsulás.

Ebben a szentírási szakaszban olyan valamiről van szó, amit a szentíró nem tud másként kifejezni, mint úgy, hogy beszél az Isten hátáról. Mit akar kifejezni a szentíró azzal, hogy Istennek az ember csak a hátát látja?

* * *

Ez az igazság mindenekelőtt egy nagy fájdalom kifejezése. Nem olyan értelemben, ahogy a világ szokott Isten hátáról fájdalmasan beszélni, amikor életkörülményeinek Isten és emberektől való elhagyatottságát, kulturátlanságát akarja kifejezni azzal, hogy azt mondja: „Isten háta mögött lakom, ahol még a madár se jár, ahova talán Isten is elfelejtett letekinteni.” Ez azonban nem az Írás szerint való fájdalomnak, hanem a világ fájdalmanak kifejezése. Amikor az Írás beszél az Isten háta mögött létről, akkor ebben nem az Istentől való elfelejtettségnek, hanem az Isten nem láthatásának fájdalomra zokog.

Nézzük meg, ki az, aki itt beszél. Mózes az, aki kéri: „*Kérlek, mutasd meg nekem a te dicsőségedet!*” Mózesről van itt szó, akit Isten sokszor kitüntetett azzal, hogy megjelent neki, megszólította, beszélt vele „*színről-színre, amint szokott ember szólani barátjával*” (2Móz 33,11) törvényt adott neki stb. És Mózes mégis azt érzi, hogy hiába látta a Sinai-hegynek minden vakító fényességét, hiába látta oly sokszor szemmel láthatóan, kézzel foghatóan Isten nagy cselekedeteit, még mindig nem látta magát az Istent. Ezért akar az Istent kereső ember örök éhségével még többet kapni az Úrból, és ezért könyörög: „*Kérlek, mutasd meg nekem a te dicsőségedet!*”

Oly csodálatos az, hogy aki egyszer kapott valami ízelítőt Isten látásából, aki egyszer belekóstolt az Istennel való együttlétbe, annak az Isten látása után való kívánság kibírhatatlan vágyódásává, legyőzhetetlen szenvedélyévé válik. Nem elég neki az, mit Isten önmagából ad. Minél többet kapott, annál több kell neki belőle. Olthatatlan ez a vágy egész addig, míg csak egyszer ott fenn színről színre meg nem láthatja Istent úgy, amint Jób mondotta: „*Magam látom meg Istent magamnak; az én szemeim látják meg, nem más.*” (Jób 19,27). Akkor megelégtetik az Isten után szomjúhozó ember, de addig mindig ez lesz a sóvárgása: „Mutasd meg nekem magad! Látni akarlak!”

Ezért mondom, hogy ez az igazság – ember az Istennek mindig csak a hátát láthatja – valami végtelen fájdalom. Olyasmi, mintha az éhező embernek azt mondanák: Sohse fogsz jóllakni, vagy a szomjasnak: Sohse fogsz egy korty üdítő italt kapni. „*Nem láthat engem ember, élvén*”, ezt állapítja meg Isten, csak „*hátról*”. Méghozzá ez is csak kegyelem. Isten ugyanis így válaszol Mózes kérésére: „*Megteszem*”. Tehát amikor Isten kegyelmet gyakorol, mikor szabad fenségjoga szerint kiválaszt valakit arra, hogy megmutassa neki az ő dicsőségét, akkor is csak a hátát láthatja meg az ember.

Ezért olyan fájdalmas az, hogy ember Istennek csak a hátát láthatja.

Növeli e fölötti szomorúságunkat az, hogy ennek az én bűnöm az oka. Isten nem úgy teremtett engem, hogy szemem ne bírja ki az ő dicsőségét, s hogy ne láthassam őt. A bűn vont hályogot szememre. Ezért nem látom meg, hiába mondják nekem: Nézd, itt az Isten. Ahogy vannak színvak emberek, épp úgy vannak „istenvak” emberek is. Mi mindnyájan istenvakká váltunk a bűn következtében. Nem látjuk meg, hiába van előttünk, egyszerűen elvesztettük érzékszervünket, amivel fel tudnánk fedezni Istent. Ezért oly kevésbé döntő az, hogy emberek milliói élnek, akik azt mondják: Keresem az Istent, és nem találom, hallani akarom a fülemmel és nem hallom, látni akarom a szememmel, és nem látom. Hát hogy látná, mikor a bűn istenvakká tette? Minden mást meg tud látni, minden mást meg tud hallani az ember, csak az Istent nem.

Itt van e tény és igazság végtelen lealázó fájdalma.

* * *

Van azonban ennek az igazságnak egy nagy figyelmeztetése is.

Hogy az ember Istennek csak a hátát láthatja, ez azt jelenti, hogy Istent előlről e földi életben meg nem láthatom, csak hátról. Amikor már elment valahonnan, akkor tudom meg, hogy ott járt. Amíg ott van, fátyol van a szemem előtt, amikor elment, a fátyol elhúzódik szemem elől, s akkor egyszerre megvilágosodik előttem: Itt volt köztünk az Isten. Mikor Mózes kéri Istent, hogy mutassa meg magát neki, azt olvassuk, hogy az Úr egy sziklahasadékba állítja be őt, betakarja szemét kezével, s mikor elveszi kezét, mikor már elment, csak hátát láthatja Istennek, azt, hogy itt volt, erre ment.

Mindez azt a figyelmeztetést tartalmazza számunkra, hogy ne hamarkodjunk el Isten munkájáról való ítéletünket. Ha saját egyéni életünket vagy családjunk, nemzetünk, egyházunk életét nézzük, a jelenben sokszor csak egy nagy káosz az, ami előttünk áll, egy nagy érthetlenség és értelmetlenség. Minden össze-vissza van zavarva. Sokszor halljuk a szemrehányást, hogy ha Isten van, hogy tudja elnézni ezt meg ezt, miért nem lép közbe, miért nem csinál rendet? Testvérem, várd meg a dolgok végét! Amíg Isten itt dolgozik, nem láthatjuk.

Mikor Isten elvégezte dolgát, és elment, fel fog ragyogni előttünk, hogy itt járt, itt dolgozott köztünk, és egyszerre értelmessé válik az értelmetlenség, megvilágosodik előttünk minden.

Mi a bűneset óta nem látásban járunk, hanem hitben. Hogy Isten ma itt van, és dolgozik, azt nem láthatom, csak hihetem. De hogy tegnap itt volt, hogy egy héttel ezelőtt vagy egy évszázaddal ezelőtt itt volt, azt ma már láthatom. Isten olyan kimondhatatlanul nagy, hogy közelről nem láthatom, messzebb kell mennem, hogy lássam Istent. Isten nagyságához képest én olyan parányi vagyok, hogy egészen betölti a látóhatárt előttem. Csak messzebből láthatom. Történeti távlat kell a szemléléséhez. Ha a távolból nézek vissza, akkor egyszerre meglátom az Isten hátát, megvilágosodik előttem, hogy itt járt Isten és mit cselekedett velem és körülöttem. Amit most énekeltünk: „*Mind jó, amit Isten tészén...*”, azt mára vonatkoztatva csak hittell tudom énekelni, de a tegnapelőttre, a múltra vonatkoztatva a megtapasztalás boldogságával tudom énekelni: „Mind jó volt, amit Isten tett...”

Így történt Józseffel is az Ótestamentumban. Milyen sok szenvedésen megy keresztül! Testvérei eladják, rabszolgasorsba kerül, magasra emelkedik, azután újra mélyre esik alá, börtönbe kerül, majd megint egészen feljut a fáraó közelébe. Mily sokat kesereghetett szegény, míg megjárta ezt az utat! Mikor azonban egyszer évek múlva megállnak előtte testvérei, minden emberi nyomorúságának okozói, egyszerre felragyog előtte: „*Mind jó, amit Isten tészén...*” Meglátja hátulról Istent, amint szent bölcsességgel elvonult élete minden szorongatásának sötét völgyén keresztül, s megnyitja ajkát hálaadásra: „*A ti megmaradástokért küldött el engem Isten ti előttetek. Nem ti küldöttetek.*” (1Móz 45,5–8)

Egy újtestamentumi példát is mondhatunk. Amikor nagypénteken keresztre feszítik Jézust, szétrebbenek a tanítványok. Még húsvét vasárnapján is az emmausi tanítványok lehorgasztott fővel indulnak hazafelé, ajkukon a panasz: „*pedig mi azt reméltük...*”, de amikor megkapják a távlatot az eseményekhez, amikor nagypénteket a húsvéti esemény távlatából tudják és merik nézni, az elcsüggedt tanítványok ajkán felcsendül a diadalmas himnusz: ...Megöletett bűneinkért, feltámadott megigazulásunkra..., dicsőség az Istennek, aki mindent jól cselekedett.

Itt van ennek az igazságnak, – hogy az ember Istennek csak a hátát látja – a nagy figyelmeztetése. Ne hamarkodd tehát el panaszaidat. Kifogásaiddal ne szállj perbe Istennel. Viseld nyugodtan, amit rád mér. Várd meg a végét! Ma még talán nem hallasz mást, minthogy Isten hatalmas keze a világkormányzás orgonáján leütött egy akkordot, amiből ma még csak disszonancia sikolt feléd, de mikor eljön a feloldás, amikor feloldódik a zűrzavar, csodás harmóniában olvad össze minden, s akkor megérted, hogy itt járt az Isten, és mindent jól cselekedett. Ma még tán nem látni mást, mint hatalmas kohók mélyén piszkos, barna vasércet. Várd meg a végét, míg a kemencék tűzében megtisztul és megérik. Egyszer tán ragyogó vonat lesz belőle, és te boldogan sietsz rajta azon a sínpáron, mely egy jobb jövő reménysége felé visz. Isten jóságát, igazságát, bölcsességét csak történeti távlatból ismerheti meg az ember. Csak hátulról láthatja meg, hogy arra járt az Úr.

* * *

Van ennek az igazságnak egy nagy biztatása is.

Mit jelent az, hogy ember az Istent csak hátulról láthatja? Azt jelenti, hogy Isten előttem jár. Kimondhatatlan nagy biztatás ez, hogy Isten előttem jár, és nekem csak a lábnyomába kell lépnem. Nem kell ismeretlen utakon járnom, megbirkóznom váratlan veszedelmekkel, mik

erőm felett vannak. Elöttem jár Isten, és én kitaposott ösvényen járhatok ő utána. Ha láthatnám őt szemtől szembe, de azután azt mondaná: Most fordulj meg, és indulj, járj elöl te! – milyen bizonytalanul botorkálva mennék a sötét éjszakában Isten előtt! Ó, áldom Istent, hogy előttem jár, és én e hatalmas széles istenhátnak védelmében járom életem útját. Milyen nagy dolog az, hogy Isten előttem jár, és végzi a munkát, csak rá kell lépnem az ő nyomdokára! A szent igében is azt olvassuk (21–22. vers), hogy míg Mózes előtt elmegy, félreállítja őt a kőszikla hasadékába. Testvérem, érzed-e, mi az, hogy Isten félreállít téged és engem egy kőszikla hasadékába, hol védve vagyok? Mintha csak mondaná: Várj meg, míg elmegyek előtted, míg mindent elvégeztek, és amikor mindent elvégeztem, és te meglátsz engem hátulról, jer ki, és jöjj utánam!

Áldassék az Isten, hogy ő számunkra, földi emberek számára csak hátulról látható meg.

Van ennek az igazságnak még egy csodálatos biztatása is. Azt mondja az Úr Mózesnek: „*Megteszem..., kiáltom előtted az Úr nevét..., a kőszikla hasadékába állatlak téged, és kezemmel betakarlak téged...*” Egy kicsit nyugtalan a szívem, mikor elmondom, amit el akarok mondani, mert érzem, milyen közel jár a tiszteletlenséghez. De hiszem, hogy az az Isten, aki látja azt is, ami a szívek mélyén és a szavak mögött van, meg fogja érteni, amit mondok, és ti is meg fogjátok érteni. Mikor azt olvastam, hogy Isten kezével takarta el Mózes szemét, s kiáltotta előtte a nevét, eszembe jutott gyermekkorom egy kedves játéka. Mikor észrevétlen megállott mögöttünk édesapánk vagy édesanyánk, befogta a szemünket, és megkérdezte: ki vagyok? – ki kellett találnunk a hangról, a kéz bársonyos érintéséből, hogy ki az, aki mögöttünk áll, bújócskát játszik velünk, és szeretetét ezzel is meg akarja mutatni. Nem érzed-e, hogy van valami Isten cselekedetében, mit Mózesel csinál, ebből a csodálatos, szerető szívből fakadó szülői játékból: „... *kezemmel betakarlak téged, míg átvonulok... és kiáltom előtted az Úr nevét... Azután kezemet elveszem rólad!...*” Látszólag valami nagy ellentmondás van itt. Azt mondtuk, hogy a bűnünk tett istenvakká, itt pedig azt állítjuk, hogy Isten takarja el szemünket, hogy ne lássuk őt. Mind a kettő igaz. Egyik azoknak szóló igazság, kik azt gondolják, maguktól megláthatják az Istent. A másik azoknak szól, kik azt gondolják, soha nem láthatják meg az Istent.

Testvérem! Most talán úgy érzed, soha nem láthatod meg az Istent. Életed olyan értelmetlen, hiábavaló, zűrzavaros. Nem érzed-e, hogy Isten keze, az az áldott, bársonyos atyai kéz ott van a szemedben, hogy eltitkolja előtted azt, amit helyetted el akar végezni, s míg a keze szemedben van, kérdi: Tudod-e, ki vagyok? Én, az Isten, itt vagyok melletted a sötétségben, s amikor mindent elvégeztem, elveszem a kezem rólad, s akkor nemcsak azt érzed, milyen meleg, puha a kezem, hanem látni fogsz hátulról, hogy itt voltam, mindent jól cselekedtem, és előtted járok.

Mikor Pál Timóteushoz írt első levelének vége felé közeledik (1Tim 6,16), azt mondja: „... *aki hozzáférhetetlen világosságban lakozik, akit az emberek közül senki nem látott, sem nem láthat: akinek tisztesség és örökké való hatalom. Ámen.*” Érzed-e, hogy itt Pál azt mondja: Dicsőség a láthatatlan Istennek!

Ó, hát hadd hirdessem mindenkinek, aki úgy érzi, a sziklahasadékban szorong, és nem lát semmit, hogy addig, míg majd színről színre megláthatjuk Istent, és zenghetünk neki örök dicséretet, mondjátok és zengjétek itt is: Dicsőség a láthatatlan Istennek! Boldogság lesz egyszer meglátni Istent. De boldogság az is, hogy itt nem láthatjuk Istent előlről. Boldogság az Isten háta mögött lenni.

Ámen.